

ВІДГУК

офіційного опонента Мельничук Ірини Миколаївни
на дисертаційну роботу Карпової Марини Євгенівни
«Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами
інтерактивних методів навчання», подану на здобуття ступеня доктора
філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертації обумовлена реформуванням вітчизняної системи охорони здоров'я, що потребує нової якісної підготовки медичних кадрів, передусім педіатрів, як фахівців нового типу. Однією з тенденцій сучасного медичного обслуговування, є пацієнтоорієнтований підхід в лікуванні, що базується на «об'єднанні зусиль» всіх учасників лікувального процесу. Зважаючи на особливості фахової діяльності педіатра, незаперечним є те, що обов'язковим елементом його професійної культури є готовність до роботи в команді, яка сприяє ефективній співпраці з колегами, чіткому розподілу обов'язків, ефективному досягненню цілей лікувального процесу тощо. У дисертаційних дослідженнях останніх років розкривались різні науково-педагогічні аспекти проблеми підготовки до роботи в команді: студентів закладів вищої освіти, керівників закладів освіти, учителів, персоналу організацій тощо, але проблема підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді ще не була предметом спеціального наукового дослідження.

Посилює актуальність теми і низка суперечностей, що їх виявила авторка дисертації у процесі дослідження.

Зважаючи на вищезазначене, актуальність теми дисертаційної роботи М.Є. Карпової «Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання», поданої на рецензування, сумнівів не викликає.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтування наукових положень дисертаційного дослідження є досить переконливими. Дослідно-експериментальну роботу здійснено впродовж 2018–2020 рр. на базі ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», Запорізького державного медичного університету МОЗ України, ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я», ДЗ «Дніпровська медична академія МОЗ України», Одеського національного медичного університету, Харківського національного медичного університету МОЗ України.

Загалом в експериментальній роботі на різних її етапах взяли участь 208 магістрантів (здобувачі другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Педіатрія» зі спеціальності 228 Педіатрія). Вони були поділені на дві групи: експериментальна – 103 особи; контрольна – 105 осіб (працювала за традиційною навчальною програмою), а також 15 викладачів закладів вищої медичної освіти.

Наукова цінність дисертаційного дослідження Марини Євгенівни зумовлена, перш за все, тим, що в роботі представлено технологію підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання, яка передбачає концептуальний, мотиваційно-професійний, змістово-діяльнісний і діагностико-результативний етапи, що забезпечують успішність формування готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді.

Значимість роботи посилює і те, що її виконано відповідно до наукових тем кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» «Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору» (державний реєстраційний номер 0112U002287) і «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0717U004331).

Відповідно до теми дисертації Марина Євгенівна чітко сформулювала науковий апарат дослідження, застосувала адекватні завданням методи наукового пошуку, що дало можливість успішного досягнення поставленої мети – обґрунтувати теоретичні засади підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання, розробити та експериментально перевірити технологію реалізації цього процесу.

Заслуговує на позитивну оцінку докладне й ретельне формулювання понятійно-термінологічного апарату дисертаційної роботи, в межах якого автором конкретизовано сутність поняття «готовність до роботи в команді» щодо професійної діяльності педіатра, «технологія підготовки майбутнього педіатра до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання», детально розглянуто структуру феномену «готовність майбутнього педіатра до роботи в команді».

Логіка викладу теоретичного та експериментально-дослідного матеріалу відповідає темі дисертаційного дослідження, його об'єкту, предмету, меті, гіпотезі та дозволяє належним чином висвітлити перебіг виконання завдань дослідно-експериментальної роботи.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Дисертанткою отримано такі наукові результати:

– *уперше* розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання на підставі системного, діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, синергетичного, аксіологічного, контекстного, партисипативного підходів, що містить такі взаємопов'язані етапи: концептуальний, мотиваційно-професійний, змістово-діяльнісний, діагностико-результативний;

– *уточнено й конкретизовано* понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблеми («підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх педіатрів», «готовність», «команда», «робота в команді», «готовність до роботи в команді», «готовність майбутнього педіатра до роботи в команді», «педагогічна технологія», «технологія підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання»);

– *удосконалено* зміст, методи (діалогічно-дискусійні, імітаційні, проєктні, кооперативного навчання) та форми навчання (лекційні, практичні та семінарські заняття, позанавчальні заняття), спрямовані на розвиток мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діялісно-функціонального, особистісного компонентів готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді;

– *набули подальшого розвитку* наукові уявлення про сутність, структуру, компоненти, показники й рівні готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді; діагностичний інструментарій оцінювання рівнів зазначеної готовності.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Дисертаційна робота М.Є. Карпової має вагоме практичне значення, яке полягає в тому, що одержані результати дослідження достатньо обґрунтовані, пройшли апробацію та готові до впровадження в систему професійної підготовки майбутніх педіатрів.

Мариною Євгенівною впроваджено в освітній процес закладу вищої медичної освіти методичний супровід реалізації технології підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів, оновлено, модифіковано та скориговано зміст навчальних дисциплін «Педіатрія», «Дитячі інфекційні хвороби», «Дитяча хірургія, ортопедія та травматологія», «Внутрішні хвороби», а також створено та впроваджено програму й навчально-методичне забезпечення спецкурсу «Організація

командної роботи в медичній організації»; розроблено тренінг для викладачів «Командний підхід в підготовці майбутніх педіатрів», організовано та впроваджено інтерактивні методи навчання, зокрема діалогічно-дискусійні, імітаційні, проєктні, методи кооперативного навчання; розроблено методичні завдання для проведення тренінгових занять з магістрантами, зміст яких спрямовано на поглиблення та закріплення теоретичних знань щодо роботи в команді, набуття майбутніми педіатрами особистісних якостей і практичних умінь, необхідних для ефективного формування готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді.

Авторкою дібрано та адаптовано пакет діагностичних матеріалів для визначення рівня сформованості в майбутніх педіатрів готовності до роботи в команді. Матеріали дисертації можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії та практики професійної освіти, зокрема при розробці посібників, програм спецкурсів для студентів, магістрантів та аспірантів з питань підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді, в системі підвищення кваліфікації та перепідготовки медичних кадрів і самоосвітній діяльності педіатрів.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Для розв'язання поставлених завдань авторка опрацювала 364 джерела, з яких 57 – іноземними мовами. Всі наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження висвітлено в 23 наукових працях, з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття у зарубіжному виданні, 1 стаття у колективній зарубіжній монографії у співавторстві, 14 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій. Отже, дисертантом виконано вимоги наказу Міністерства освіти і науки № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

6. Відповідність структури та змісту дисертації вимогам щодо кандидатських дисертацій.

Структура дисертаційного дослідження М.Є. Карпової зумовлена його змістом, який відповідає основним завданням дослідження і відображає хід їх виконання.

У першому розділі авторкою розглянуто стан проблеми підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання, окреслено основні вимоги до зазначених фахівців, проаналізовано наукові підходи вітчизняних та зарубіжних авторів до базового поняття дослідження – «готовність до роботи в команді», обґрунтовано понятійно-категоріальний апарат, визначено сучасні тенденції формування готовності

до роботи в команді майбутніх фахівців, схарактеризовано компонентну структуру досліджуваного поняття; обґрунтовано сукупність інтерактивних методів навчання, які є доцільними для формування готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді.

У другому розділі дисертанткою презентовано технологію підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання, висвітлено організаційно-процесуальні аспекти експериментального дослідження, представлено формувальний етап експерименту (з детальним описом процесу імплементації технології) й кількісні результати апробації технології підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання, проаналізовано результати дослідження.

Автором доведено, що реалізація в процесі фахової підготовки в закладі вищої медичної освіти технології підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання призвела до суттєвих статистично значущих змін у рівні сформованості готовності до роботи в команді майбутніх фахівців. Виявлено важливий кореляційний зв'язок між компонентами досліджуваного феномену, статистичну достовірність отриманих результатів підтверджено за допомогою критерію Пірсона (χ^2). Результати експерименту є переконливою підставою для того, щоб уважати досягнутою мету й завдання дисертаційного дослідження.

Підсумки дисертаційного дослідження відображено у загальних висновках, які корелюють з висновками до кожного з розділів і відображають досягнення мети й завдань дослідження та є достовірними.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Високо оцінюючи результати дослідження пані Карпової, доцільно висловити окремі міркування, що виникли у процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Не можна не відзначити той факт, що робота дещо переобтяжена загальнотеоретичними міркуваннями автора. Це стосується, перш за все, параграфів 1.1, 1.2. Щодо авторських думок в контексті предмету дослідження, то їх, на жаль, бракує.

2. При аналізі стану підготовці майбутніх педіатрів до роботи в команді в українських закладах вищої медичної освіти авторка зазначає, що підготовку таких фахівців здійснюють у 10 закладах освіти (Додаток Б). Доцільно було б проаналізувати зміст освітньо-професійних програм та навчальних планів підготовки цих фахівців в закладах освіти з позицій наповнення дисциплінами, які забезпечують підготовку магістрантів до

роботи в команді. Це дозволило б підсилити актуальність теми і необхідність вирішення даної проблеми.

3. Презентуючи структуру ключового поняття «готовність майбутніх педіатрів до роботи в команді» (п. 1.2) автор аналізує проведені наукові дослідження з даної проблеми, проте нечітко обґрунтовує власну позицію щодо презентованого у роботі структурно-компонентного складу готовності майбутніх педіатрів до роботи в команді: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-функціональний, особистісний.

4. У пп. 2.1 бажано було б більш детально обґрунтувати вибір переліку навчальних дисциплін для підготовки майбутніх педіатрів до роботи в команді, зміст яких було оновлено.

5. На наш погляд, доцільно було б конкретизувати можливості використання технологій «Web 2.0», зокрема таких Інтернет-сервісів як сервіс колективної роботи з контентом (сервіси Google, LearningApps.org), сервіс для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (Zoom), сервіси для створення презентацій (Canva, Beautiful.ai) тощо.

6. Ураховуючи тематику дослідження, як побажання для подальшої наукової роботи в означеному напрямі, рекомендуємо підготувати та видати монографію. Вважаємо, що таке наукове видання стане у нагоді молодим науковцям, викладачам фахових дисциплін, що здійснюють підготовку майбутніх педіатрів.

7. У тексті дисертації зустрічаються окремі орфографічні, лінгвістичні та стилістичні помилки.

Утім зазначені зауваження, рекомендації і побажання є не принциповими. Загалом вони не впливають на об'єктивно високу оцінку дисертаційної роботи Карпової Марини Євгеніївни «Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання».

8. Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація Карпової Марини Євгеніївни «Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання» є самостійним завершеним науковим дослідженням актуального наукового завдання.

2. Усі положення дисертації науково обґрунтовані, мають характер наукової новизни, а достовірність і вірогідність висновків забезпечені під час дослідження.

3. Поставлену⁹ автором мету, сформульовані завдання дослідження розв'язано ґрунтовно та доказово. Всі положення, що винесені на захист, теоретично обґрунтовані, їх зміст викладено в основних висновках до дисертації, які сформульовано виважено і переконливо.

4. Дисертаційне дослідження має практичне значення, що підтверджується використанням отриманих результатів в навчально-виховному процесі ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (акт впровадження № 41/1 від 05.02.2021 р.), Запорізького державного медичного університету МОЗ України (акт впровадження № 37 від 22.06.2020 р.), ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я» (акт впровадження № 14 від 17.09.2020 р.), ДЗ «Дніпровська медична академія МОЗ України» (акт впровадження № 2 від 22.06.2020 р.), Одеського національного медичного університету (акт впровадження № 2 від 04.09.2020 р.), Харківського національного медичного університету МОЗ України (акт впровадження № 2 від 16.09.2020 р.).

5. Структура дисертації та зміст відповідають чинним вимогам до дисертацій ступеня доктора філософії. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження. Зміст анотації ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Отже, дисертація Карпової Марини Євгеніївни «Підготовка майбутніх педіатрів до роботи в команді засобами інтерактивних методів навчання» за науковим рівнем і новизною поставлених завдань, обґрунтованістю основних положень, практичним значенням отриманих результатів відповідає кваліфікаційним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167. Це дає підстави для присудження Карповій Марині Євгеніївни ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки вищої школи
та суспільних дисциплін
Тернопільський національний
медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

[Handwritten signature]
завіряю
заступник ректора з кадрових питань
Тернопільського національного
медичного університету

І. М. Мельничук